

Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini

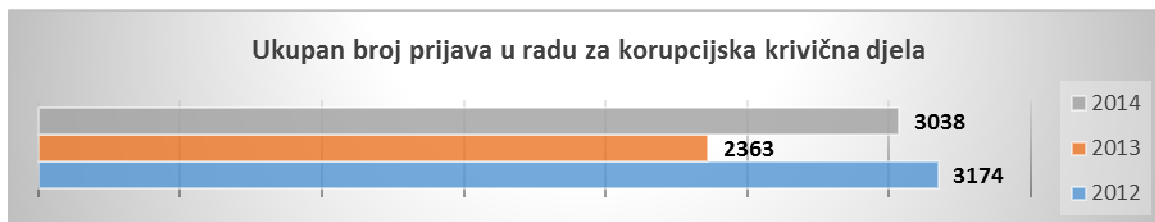
TRANSPARENCY INTERNATIONAL BIH

Monitoring procesuiranja korupcije u BiH

Tokom 2014. godine je došlo do poboljšanja rezultata u procesuiranju korupcije u odnosu na 2013. godinu kada su ostvareni najlošiji rezultati otkad Transparency International u BiH (TI BiH) radi redovan godišnji monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u BiH. Rezultati su poboljšani u svim fazama procesuiranja, kako u prijavama u radu, ukupnim istragama u radu, broju podignutih optužnica, broju presuda, tako i u broju osuđujućih presuda. Međutim, imajući u vidu katastrofalne rezultate u 2013, rezultati u 2014. su zapravo u skladu sa statistikom i pokazateljima zabilježenim u prethodnim godinama, te u tom smislu nije zapažen pomak u odnosu na, na primjer, 2012. i 2011. godinu.

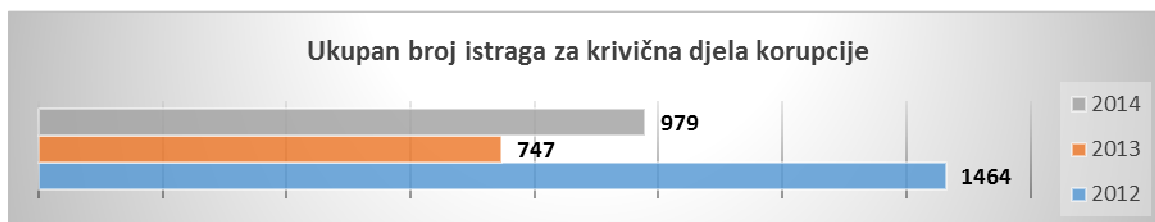
Prijave tužilaštvima

Zabilježeno je povećanje broja prijava za krivična djela korupcije u toku 2014. godine (3.038) u donosu na 2013. godinu (2.363), ali ipak nije dostignut nivo prijava iz 2012. godine (3.174).

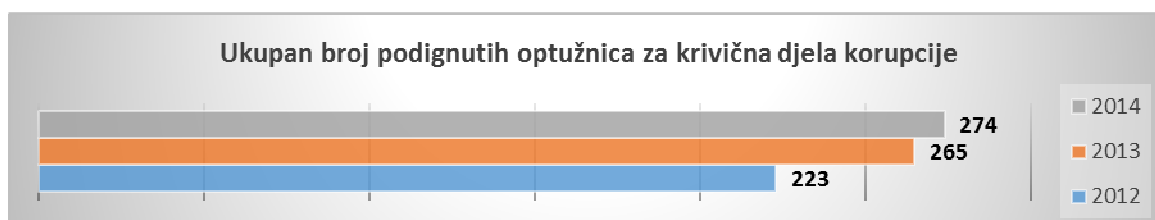
Pokrenute istrage

Kada su u pitanju istrage za krivična djela korupcije od strane tužilaštava u BiH tokom 2014. godine je zabilježen porast istraga sa 747 u 2013. na 979 u 2014. godini. Ipak, ovakav porast nije dovoljan za adekvatnu borbu protiv korupcije, posebno uzevši u obzir činjenicu da su tokom 2012. godine tužilaštva u BiH imala čak 1.464 istraga u radu.

Optužnice

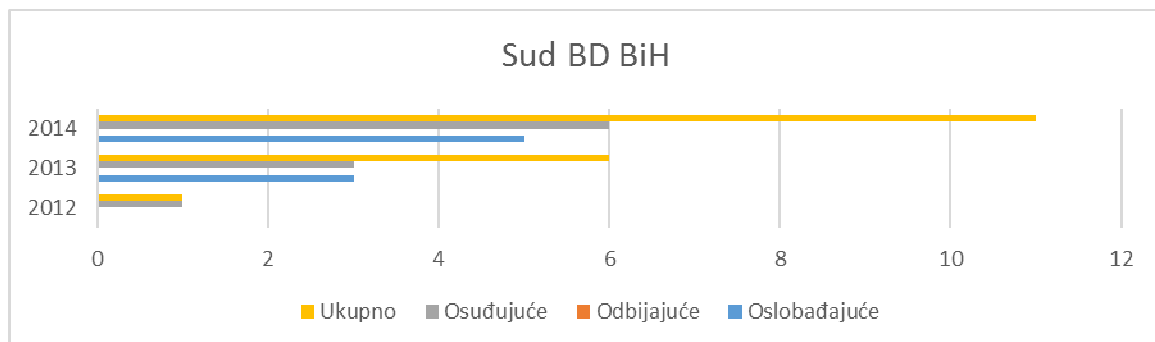
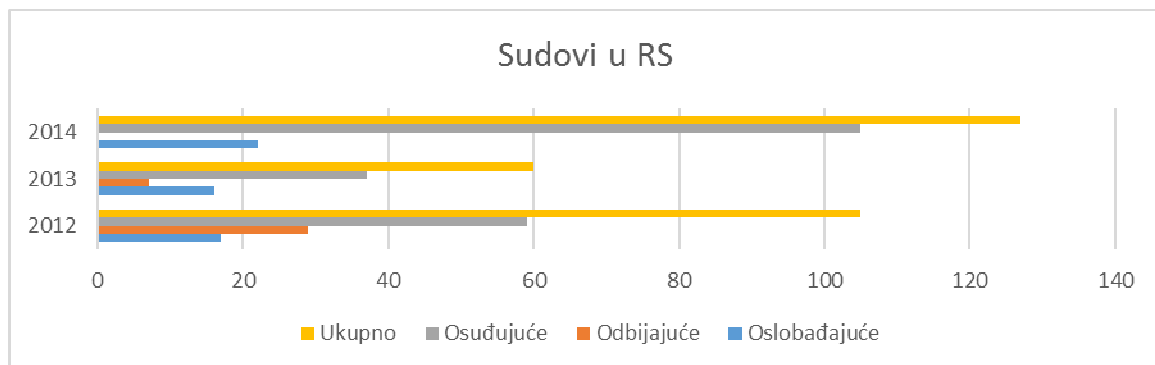
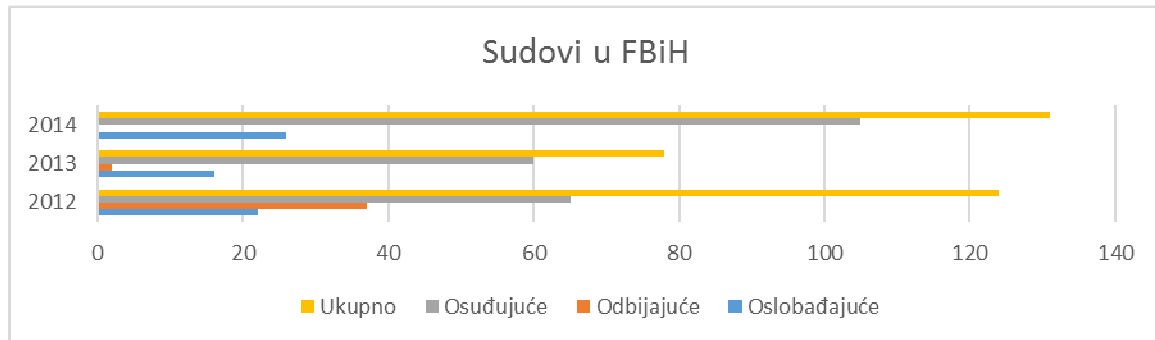
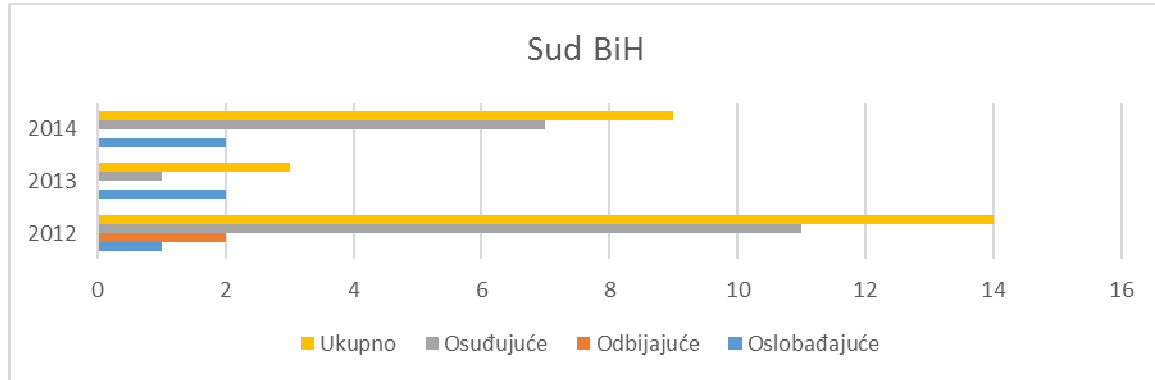
Broj podignutih optužnica za krivična djela korupcije je imao neznatan porast tokom 2014. godine (sa 265 u 2013. na 274. u 2014. godini).

Presude

Kada je u pitanju broj presuda za krivična djela korupcije, u 2014. godini je zabilježen trend porasta osuđujućih presuda za predmetna krivična djela

Ukupan broj presuda za krivična djela korupcije:

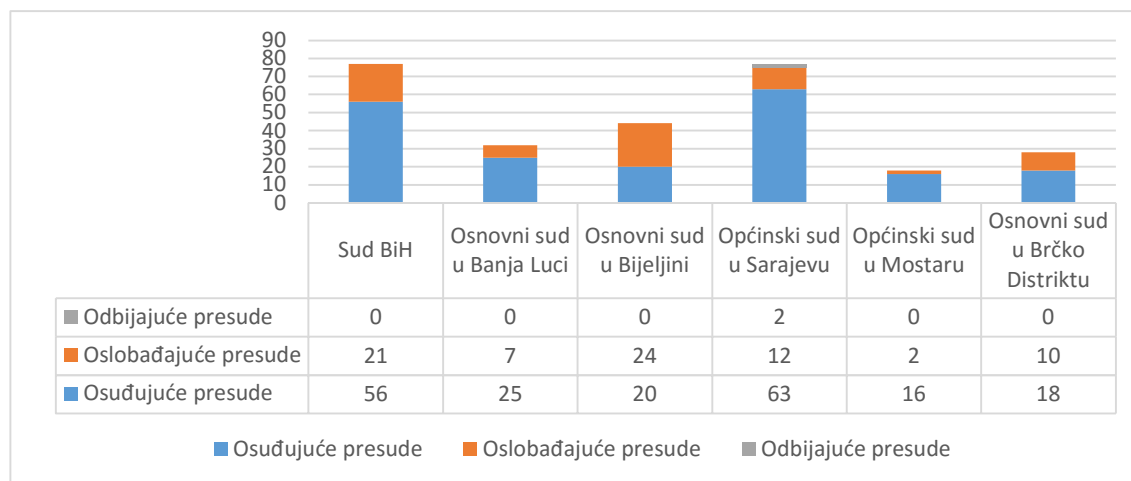

Analiza sudskih presuda za krivična djela korupcije (2009-2014)

Pored redovnog godišnjeg monitoringa procesuiranja korupcije Transparency International u BiH (TI BiH) je uradio i analizu sudskih presuda za krivična djela korupcije na sudovima u BiH. **Analizirani su pravosnažni sudski predmeti na 6 sudskih instanci u BiH za period 2009-2014. godina (Sud BiH, Osnovni sud u Banja Luci, Osnovni sud u Bijeljini, Općinski sud u Sarajevu, Općinski sud u Mostaru i Osnovni sud Brčko Distrikta) gdje je analizirano 276 pravosnažnih sudskih predmeta i u kojem su donešene sudske odluke za ukupno 374 osobe.**

Opšti podaci o presudama

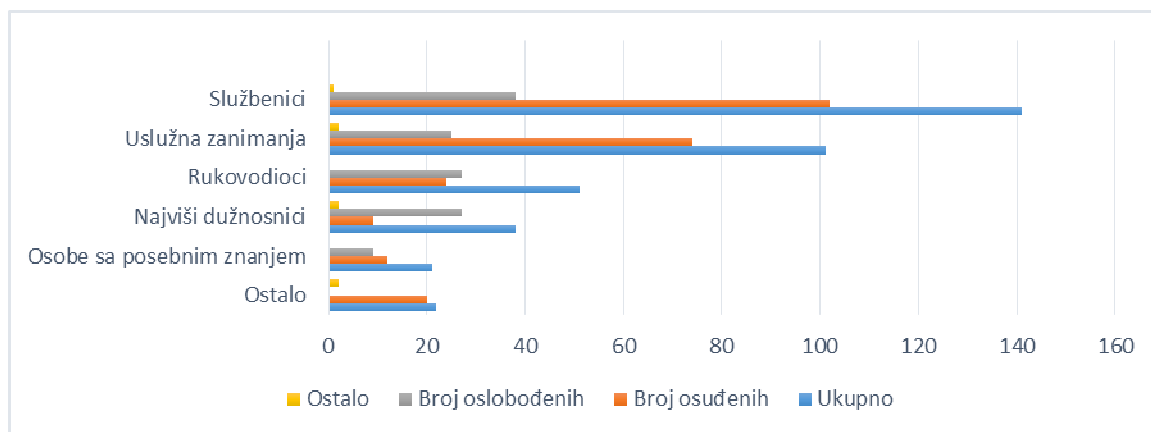
Od ukupno 276 analiziranih sudskih predmeta doneseno je 200 osuđujućih presuda, u 74 slučaja su donešene oslobađajuće presude, dok su u 2 slučaja donešene odbijajuće presude. Zabrinjavajuće je da je broj oslobađajućih presuda daleko veći nego je to slučaj sa opštim kriminalitetom. Naime, broj oslobađajućih presuda kod općeg kriminaliteta iznosi 5%, dok u slučajevima korupcijskih krivičnih djela, udio oslobađajućih presuda iznosi zabrinjavajućih 28%. Ovo je posebno izraženo u Osnovnom sudu u Bijeljini, gdje je procenat oslobađajućih presuda za krivična djela korupcije čak 55%.

Analizom strukture krivičnih djela vidljivo je da je od ukupnog broja 276 predmeta, 211 predmeta (73%) čine krivična djela: **Zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja i Pronevjera u službi**, dok samo 27% otpada na sva ostala korupcijska krivična djela. **Primanje dara ili drugog oblika koristi**, kao osnovno korupcijsko krivično djelo je procesuirano u svega 6% slučajeva, dok je **davanje dara ili drugog oblika koristi** zastupljeno sa svega 5%.

Na osnovu analiziranih podataka vidljivo je da se za krivična djela korupcije procesuiraju osobe zaposlene u javnom sektoru (njih 205 ili 55%), dok je procesuirana i 141 osoba (38%) zaposlena u privatnom sektoru, te 7% (28 osoba) koje ne pripadaju ni jednom od ova dva sektora

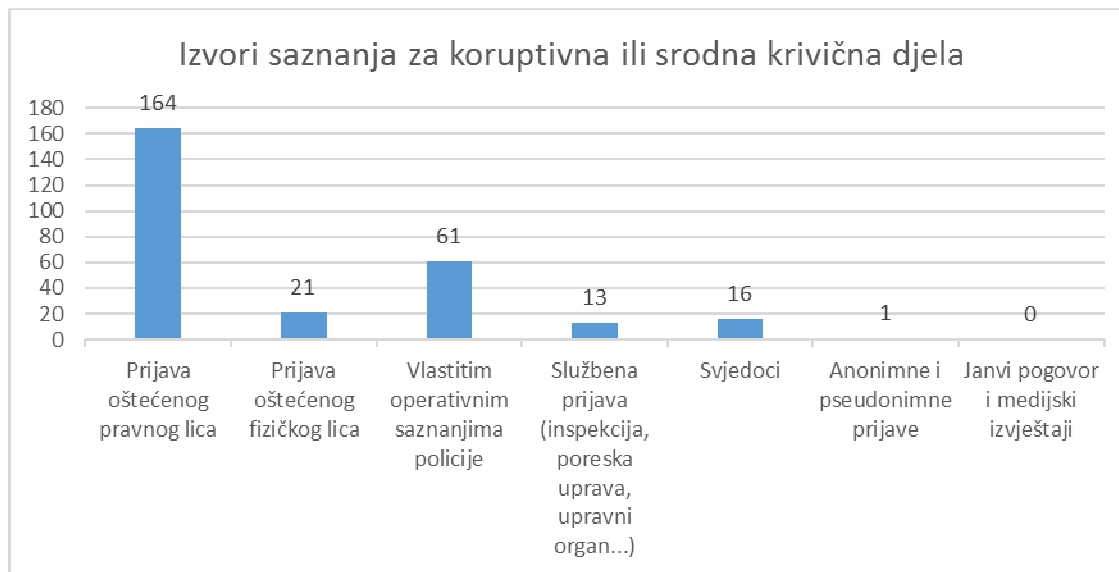
Svojtvo/funkcija u službi optuženih lica za korupcijska krivična djela

U analiziranih 276 sudskih predmeta pravosnažni postupak je proveden protiv 347 osoba. Od ovog broja 241 osoba je osuđena (64%), 126 osoba je oslobođeno, dok je protiv 7 osoba donesena odbijajuća presuda. Zabrinjavajuća je činjenica da je **od ukupno 38 procesuiranih najviših dužnosnika samo njih 9 (19%) osuđeno za krivična djela korupcije**. Kada su u pitanju lica u svojstvu rukovodioca, ni tu rezultati nisu mnogo bolji - njih čak 53% je pravosnažno oslobođeno, što dovodi u pitanje sposobnost i efikasnost BH pravosuđa u procesuiranju krivičnih djela korupcije na višim nivoima.

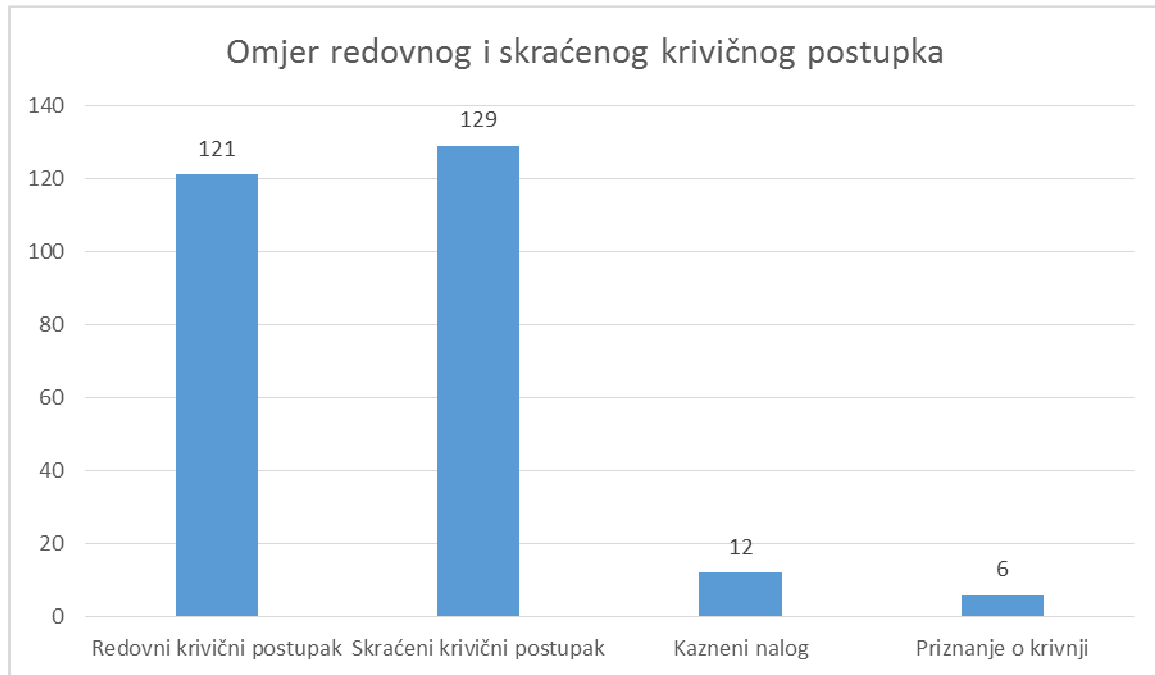
Izvori saznanja za krivična djela korupcije

Kada je u pitanju rad policijskih agencija u borbi protiv korupcije vidljivo je da je otkrivanje korupcijskih krivičnih djela isključivo reaktivno i oslonjeno na formalnu prijavu oštećenih lica. Ako se uzmu u obzir prikriveni karakter ovih krivičnih djela istrage bi trebale da se zasnivaju na proaktivnom pristupu uz korištenje složenih istražnih radnji. Međutim, veliku većinu korupcijskih krivičnih djela prijavljuju oštećena lica, što je više svojstveno za opći kriminalitet. Najveće učešće u izvoru saznanja imaju prijave oštećenog pravnog lica, čak u 59% slučajeva. Ono što posebno zabrinjava jeste činjenica da je **tek za 22% ovih krivičnih djela izvor saznanja vlastiti operativni rad policije, tek u 6% izvor saznanja su svjedoci, dok je samo u jednom pravosnažno presuđenom slučaju izvor saznanja bila anonimna prijava.**

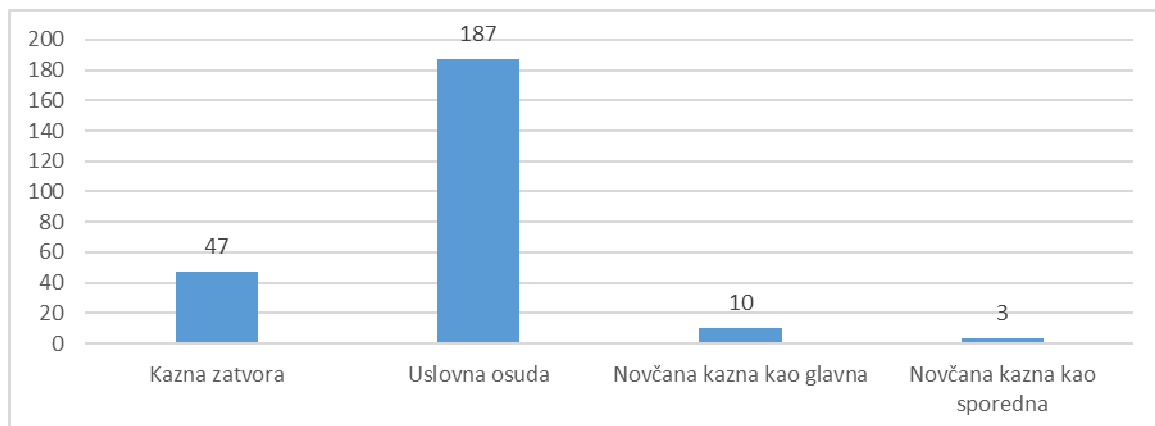
Redovni vs. skraćeni postupak

Čak u 147 predmeta ili 53% svih predmeta je sproveden skraćeni postupak. Ako uzmemo u obzir da se skraćeni krivični postupak koristi za mala ili jednostavna krivična djela, može se zaključiti da se u BiH uglavnom procesuiraju slučajevi sitne korupcije. Obzirom da su 74 pravosnažna predmeta završila oslobađajućom presudom, dođe se do podatka da je redovni krivični postupak sa osuđujućom presudom održan samo u 47 sudskih predmeta.

Kaznena politika

Iz analiziranih pravosnažnih sudskih predmeta vidljivo je da je kaznena politika za krivična djela korupcije blaga i neadekvatna. Tek 47 osoba (19,5%) protiv kojih se vodio sudski postupak za krivična djela korupcije je pravosnažnom presudom kažnjeno zatvorskom kaznom, dok je 187 osoba kažnjeno uslovnom osudom. Također, u 18 analiziranih pravosnažnih sudskih predmeta donijete su sankcije ispod zakonskog minimuma, a **prema 10 osoba ispod zakonskog minimuma i onda kada to krivični zakon izrazito zabranjuje.**

Dodatni problem predstavlja i odnos između zapriječenih i izrečenih kazni, kako u slučajevima kazne zatvora, tako i u slučajevima uslovne osude, jer težina izrečenih kazni za četiri klasična krivična djela korupcije (primanje mita, davanje mita, zloupotreba službenog položaja i pronevjera u službi) nije adekvatna. Za ova 4 krivična djela sudovi u BiH su izrekli kaznu zatvora prema 34 osobe. U 18 slučajeva, kazna zatvora je bila ispod zakonskog minimuma, dok je u 10 slučajeva izrečena kazna ispod zakonskog minimuma i onda kada to krivični zakon izričito ne dozvoljava. Kada je u pitanju izricanje uslovne kazne, od 161 presude, čak u 118 slučajeva (73%) je donesena uslovna osuda koja je bliža zakonskom minimumu. **Kod ovih presuda u 7 slučajeva je donijeta uslovna presuda u slučajevima kada to krivični zakon izrazito ne dozvoljava.**

